

International
SOCIAL SCIENCES
STUDIES JOURNAL

SSSjournal (ISSN:2587-1587)

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:43
sssjournal.com

pp.4771-4784
ISSN:2587-1587

2019
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 01/08/2019 | The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 10/09/2019
Published Date (Makale Yayın Tarihi) 10.09.2019

İLK VE ORTAOKUL YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİNİN OKUL GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN ALGILARI

PRIMARY AND SECONDARY SCHOOL MANAGERS AND TEACHERS PERCEPTIONS ON SCHOOL SAFETY

Doç.Dr. Ahmet AKBABA

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fak. Öğretim Üyesi, Van/TÜRKİYE
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3256-441X>

Hüseyin KAPCAK

Öğretmen. Yüzüncü Yıl Üniversitesi. Yüksek Lisans öğrencisi. Van/TÜRKİYE

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.1725>

Reference : Akbaba, A. & Kapcak, H. (2019). "İlk ve Ortaokul Yönetici ve Öğretmenlerinin Okul Güvenliğine İlişkin Algıları", International Social Sciences Studies Journal, 5(43): 4771-4784.

ÖZ

Araştırmanın amacı Van ili İpekyolu İlçesindeki 2019–2020 eğitim-öğretim yılında ilk ve ortaokullarda görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenlerin, okul güvenliğine ilişkin algılarını belirleme ye yönelik nitel bir çalışmadır. Araştırma durum saptamaya yönelik betimsel bir çalışma olduğundan görüşme yöntemi kullanılarak yapılmıştır.

Çalışmada Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen güvenlik ve geçerliliği uzman görüşleriyle test edilen beş soru gönüllülük ilkesine göre seçilen 7 okul yöneticisi ve 5 öğretmene uygulanmıştır. Soruların cevapların kayıt altına alınan araştırmanın çözümlenmesi ve değerlendirmesi tamamlanmıştır. Çalışma sonucunda öğretmen ve okuldaki yöneticilerin ilk ve ortaokulda görevli yönetici ve öğretmenlerin güvenlik ile ilgili her aşamada merkezi bir rol oynadıkları ve azami dikkat sağlayarak tedbirler aldıkları gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik, okul güvenliği, eğitim, öğretim, yönetim.

ABSTRACT

The aim of this study in town of Van İpekyolu natoanl education in 2019-2019 years education-teaching primary and secondary school serving school administrators and teachers, it is a qualitative study aimed at determining perceptions of school security. Since the research is a descriptive study to determine the situation, it was conducted using interview method.

In the study, five questions which were developed by the researcher as a data collection tool and tested for reliability and validity with expert opinions were chosen according to the volunteering principle 7 school administrator and applied to 5 teacher. The analysis and evaluation of the research, which recorded the answers to the questions, was completed. At the end of the study, it was aimed that the teachers and school administrators they play a central role at every stage of security and the measures have been achieved, as well as takin measures with maximum attention.

Key words : Safety, school safety, education, teaching, management(administration)

1.GİRİŞ

Eğitim kurumlarında kaliteli bir eğitim ve öğretim okulda ya da kurumda okul kültürü ve yaşanabilir bir okul iklimi ile mümkün olabilir. İnsani değerlerin, hoşgörünün, empatinin olmadığı bir eğitim kurumunda yaşanabilir bir okul/kurum iklimi de beklenemez diye düşünüyorum. Bunlardan daha önemlisi elbette öncelikli olanı okulda güvenlik konusudur. Güvenliğin olmadığı, bir eğitim kurumunda başta öğrenci, öğretmen, personel, yönetici ve çalışanlar kendini işine adaptasyonda zorluklar yaşayabilir. Çalışanların

güvenlikle ilgili kaygılarını gidermek güvenli bir okul/kurum iklimi oluşturmakla sağlanabilir. Bu da başta okul yönetimi, veliler, öğretmenler, öğrenciler ve personel arasındaki dengeli, uyumlu ve ahenkli bir ilişkiler ağı ile mümkün olabilir.

Eğitim-öğretimde öğrenen örgütü kurmak, örgütte planlanan ve beklenen başarıyı yakalamak kuşkusuz her idareci, veli, öğretmen, öğrenci ve bütün paydaşların haklı umudu ve beklentisidir. İyi bir eğitim örgütünde ya da okulda olumlu bir kurum kültürü oluşturmak, eğitim lideri olarak okul yöneticilerinin ilk yapmaları gereken temel sorumluluktur. Olumlu ve pozitif moral değerlere sahip bir öğrenen örgüt de ancak güvenli bir ortamda mümkün olabilir. Öğrenci ve öğretmenlerin başarıya giden yolda hedeflerine odaklanmaları sağlamak için öncelikli olarak okul yönetimi, veliler, öğretmenler ve yardımcı personelin güvenlik noktasında okul yönetimince hazırlanan güvenlik prosedürlerini, güvenlik ilkelerini bir ahenk içinde yerine getirmeleri gerektiği kanaatindeyim.

Okul, insan hayatında önemli rol oynayan bir yaşama ve oyun alanıdır. Okulun niteliği ile hayatın niteliği arasında pozitif bir ilişki vardır. İnsan gibi her okul, kendine özgüdür ve bir kişiliği vardır. Okulun güncel ve geleceğe ilişkin sorunları tartışılır, program dışı etkinliklerle çocukların çok yönlü gelişimleri için faaliyetler düzenlenir. Okulda ekip çalışması ruhu ve karşılıklı güvene dayalı olumlu bir öğrenme ve çalışma ortamı vardır. Literatürde, bu okullar etkili okullar olarak kavramlaştırılmıştır. Bu okullarda öğretmen ve öğrenciler okula ve yaşama ilişkin pozitif tutum içindedirler. Pozitif tutum, pozitif sonuçları doğurur. (Aral ve Gürsoy, 2001).

Okullar çocukların gelişiminde ve sosyalleşmesinde önemli rol oynayan kurumlardır; dolayısıyla, okullar öğretmenler ve öğrenciler için güvenli yerler olmalıdır. Okul güvenliği, öğrenci ve okul personelinin okul içerisinden ve çevresinden kaynaklanan her türlü istenmeyen davranışlara karşı korunmaları ve okulda bir kriz ortamı yaratabilecek olağanüstü hallerde can güvenliklerinin en üst düzeyde sağlanması olarak tanımlanmaktadır. (Arabacı, 2010)

Bireyin kendini güvende hissedemediği durumlarda ikincil motiv olan sosyal motivlere odaklanma, kendini gerçekleştirme motivasyonu sorunu yaşayabilir. Bu yüzden okul ve eğitim kurumları öğrencilere güvenli bir ortam haline getirilmelidir.

Okul güvenliği, okul ortamı ve çevresi ile ilgili bir sorundur. Okul güvenliği öğrencilerin ve öğretmenlerin kendilerini fiziksel, psikolojik ve duygusal bakımdan özgür hissetmeleridir. Bir başka ifadeyle okul güvenliği, öğrencilerin kendilerini özgürce ifade edebilmeleri, öğrenmek için çalışırken öğretmenlerin ve diğer görevlilerin kendilerine yardımcı olmaları, kendilerini tehlikeden ve korkudan uzak, güvende hissetmeleridir. (Dönmez ve Güven, 2001). Farklı coğrafi bölgelerde yer alan ve farklı nüfus özelliklerine sahip altı ilde bulunan toplam 327 resmi ve özel ilköğretim okulunda yapılan bir çalışmada, okulların doğal yıkım, yangın vb. düzenlemeler açısından yeterli bulunmadığı belirtilmesi bu duruma bir örnek olarak gösterilebilir (Başar, 2003, 24). Ülkemizde okul güvenliği ile ilgili çeşitli yasal düzenlemeler yapılmıştır. Göksoy ve diğerleri (2013) Okul güvenliğini doğrudan ve dolaylı olarak ilgilendiren yasal düzenlemelerden bazılarını şu şekilde sıralamıştır:

1. 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu.
2. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesinin 17/a-6. maddesi (2521 Sayılı Tebliğler Dergisi).
3. MEB Sivil Savunma Denetim Rehberinin 6.Maddesi.
4. MEB Deprem Kılavuzu, MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 2010/53' No lu Genelgesi.
5. MEB Kurum Açılması ve Kapanmasına İlişkin Esaslarının 1/f maddesi,
6. Milli Eğitim Bakanlığının 12.01.2009 tarih ve 2009/9 Sayılı Makam Onayı ile yürürlüğe giren MEB Yangın Önleme ve Söndürme Yönergesi.
7. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin 89. Maddesi.

1.1. Araştırmanın amacı

Araştırmanın amacı Van ili İpekyolu İlçesindeki 2019–2020 eğitim-öğretim yılında ilk ve ortaokullarda görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenlerin, okul güvenliğine ilişkin algılarını belirlemektir. Bu temel amaç yanında aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır.

1. Okul içindeki elektrik panoları, prizler, bahçedeki kuyu ve demir tellerden kaynaklanabilecek tehdit ve yaralanmalara karşı tedbirler alınmış mı veya yeterli mi?
2. Deprem esnasında olumsuzlukların yaşanmaması için okul içindeki kitaplık ve dolaplar duvara sabitlenmiş midir?
3. Okulunuzda İhata Duvarı, güvenlik kameraları veya güvenlik görevlisi var mı?
4. Okul bahçesine giren insan ve araç girişi kontrollü yapılıyor mu?
5. Güvenliğin sağlanmasında etkin iş bölümü var mı, güvenlik kuralları ve politikaları öğrenci, öğretmen ve personel tarafından biliniyor mu?
6. Okul çevresinde güvenliği tehlikeye düşürecek tehditler var mı, varsa bu tehditlere karşı ne tür önlemler alınıyor?

1.2. Araştırmanın önemi

Türkiye’deki genç nüfus oranı çok ülkenin genel nüfusundan daha fazladır. Bu potansiyeli iyi değerlendirmek ve dünyanın gelişmiş ülkeleri ile rekabet edebilmek için öğrencilerimizin eğitimlerini en iyi şekilde gerçekleştirmemiz gerekmektedir. Eğitimin en iyi şekilde yapılabilmesi ve istenilen başarının gerçekleştirilebilmesi için önemli faktörlerden birisi de okul güvenliğidir. Maslow’ un motivasyon teorisi de öğrenci, öğretmen, yönetici ve hatta velinin başarıma ve kendini gerçekleştirme duygularının baskın hâle gelebilmesi için önce güvenlik ve emniyet ihtiyacının karşılanması gerektiğini vurgulamaktadır. Değişen dünya şartlarında okulların güvenliğinin önemli bir sorun haline geldiği ve ülkemizde de bu sorunun yansımaları ile karşılaşıldığını söylemek mümkündür.

Bu sorunların çözümünde kullanılacak yöntem için okul güvenliği ile ilgili bilimsel araştırmaların yürütülmesi ve bu araştırmaların sayısının artırılması gerekliliği önemli bir gerçeklik olarak ortaya çıkmaktadır. Bu noktadan hareketle bu araştırmanın ilköğretim okullarının güvenlik açısından mevcut durumunun ortaya konmasına ve okul güvenliği ile ilgili olarak ilköğretim okullarının eksiklerinin belirlenmesine yardımcı olması beklenmektedir. Ayrıca araştırmanın alan yazınına yapacağı katkı ile konu ile ilgili yapılacak olan diğer çalışmalarda araştırmacılara farklı bir bakış açısı sunabileceği ve okulların daha güvenli yerler olması için alınacak tedbirlerde politika oluşturuculara ve uygulayıcılara ışık tutabileceği düşünülmektedir. Araştırma sonucunda idareciler ve diğer yetkililere öneriler sunmak araştırmanın önemini oluşturmaktadır.

1.3. İlköğretim (İlkokul/Ortaokul)

Öğretim, belli bir amaç için gereken bilgiyi verme işidir. İlköğretim, eğitimin ilk aşamasıdır. İlköğretim, çocuklara okuma-yazmayı ve hayatta en gerekli bilgileri verir. İlköğretim, kadın erkek bütün Türklerin milli gayelere uygun olarak bedeni, zihni ve ahlaki gelişmelerine ve yetişmelerine hizmet eden temel eğitim ve öğretimdir. (İlköğretim ve Eğitim Kanunu, l.md)

MADDE 2 – 222 sayılı Kanununun 7. ci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 7 – İlköğretim; 1 inci maddede belirtilen amacı gerçekleştirmek için kurulmuş dört yıl süreli ve zorunlu ilkokul ile dört yıl süreli ve zorunlu ortaokuldan oluşan bir Milli Eğitim ve Öğretim Kurumudur.”

MADDE 3 – 222 sayılı Kanununun 9 uncu maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İlköğretim kurumlarının ilkokul ve ortaokul olarak bağımsız okullar hâlinde kurulması esastır. Ancak imkân ve şartlara göre ortaokullar, ilkokullarla veya liselerle birlikte de kurulabilir.” (Resmi Gazete; Sayı: 28261 Kanun No. 6287)

Yukarıda 2012 yılında 6287 sayılı kanun ile 222 Sayılı İlköğretim Kurumları Kanununda yapılan en son değişiklikle ilköğretim; dört yıl süreli ve zorunlu ilkokul (1.2.3 ve 4.sınıf) ile dört yıl süreli ve zorunlu ortaokul(5, 6, 7 ve 8.sınıf) müteşekkildir.

1.4. Eğitim

Eğitimin tanımını eğitim alanında çalışan akademisyenler tarafından değişik tanımları yapılmıştır. En genel ve bilineni; bireye/öğrenciye yaşantıları yoluyla kasıtlı olarak istendik yönde davranış değişikliği olarak tanımlamak mümkündür.

Bu tanımlara bakıldığında daha çok eğitimin işlevi ve amacı ön plana çıkmaktadır. Günümüzde eğitim, insanın kalıtımla getirdiği temel gereksinimlerini ve yeteneklerini yönlendirebilmekte, bunları kendi sınırları içinde en üst düzeye kadar ulaştırabilmekte ve geliştirebilmektedir (Başaran, 1993, s.26).

Dictionary of Education'da eğitim, bireyin yaşadığı toplumda, uygulama değeri olan yetenek, yöneliş ve diğer davranış örüntülerini kazandığı süreçler toplamı olarak tanımlanmaktadır; ayrıca eğitimin bireyin toplumsallaşmasında ve bireysel gelişimin oluşmasında seçkin ve kontrollü bir çevreyi ve okul etkinliklerini içine alan toplumsal bir süreç olduğu vurgulanmaktadır (Demirel, 1987).

Toplumun genç üyelerinin var olan kültüre yetişkin üyelerce bilinçli, amaçlı ve düzenli biçimde hazırlanması sürecidir. (Ozankaya, 1980, s.45). Eğitim, "çevre düzenlemesi yoluyla bireyde istendik davranış değişikliği oluşturma süreci" olarak tanımlanabilir. Bu tanıma göre birey, içinde bulunduğu durumla yeterli bulunmuyor, istendik davranışlarla donatılmak isteniyor. İstendik davranışlar, öğrenme süreci ile kazanılmaktadır. Öğrenme süreci ise öğrenciler üzerinde yoğunlaşmaktadır (Sönmez, 1986, s.49).

E. Durkheim, eğitimi; henüz toplumsal yaşam için hazır olmayanlara, yetişkinler tarafından uygulanmış bir eylem olarak tanımlamaktadır (Başar, 1987, s.10).

"Eğitim bireyin davranışında, kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı (amaçlı ve planlı) olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir" (Ertürk, 1997, s. 12). Eğitim, birey ve toplumun, sosyal, ekonomik ve politik gelişimde değişmelere uyabilmesini sağlayan süreçtir (Taymaz, 1984, s.65). Eğitim, toplum için geçerli davranış kalıplarının toplumsallaşma ve toplumsal denetim aracılığıyla gerçekleştirilmesidir (Gökçe, 1984, s.26). Eğitim, kişiliğin gelişmesine yardım eden ve onu temel alan, bireyi yetişkin yaşamına hazırlayan, gerekli bilgi, beceri, tutum ve davranışlar elde etmesine yarayan bir süreçtir (Tezcan, 1991, s.4).

Bireyin aklını, duygularını, davranışlarını geliştirmek onları insansal hedeflere yöneltmektir. Çocuktan sadece yargılaması yerinde, zeki bir insan olmasını sağlamak değil, doğuştan gelen bütün yetenekleri açılıp serpilmiş yeni yetenekler kazanmış, karşılaştığı yeni durumlara uyum sağlayabilen, kendini değiştirmesini bilen dengeli bir kişilik geliştirmektir.

Eğitim, bireyin ve toplumun gereksinimlerini dikkate alarak geliştirilen genel amaçlar öğrencilerde var olan özellikleri bir yetişkinden beklenen davranışlara dönüştürmede izlenecek süreci yönlendirir. Eğitim kurumu, belirli bir öğrenme ortamı oluşturarak öğrencilere yetişkinlikte beklenen davranışları kazandırmaya çalışır (Ergun, 1999, s.193)

Eğitim; insanı olgunlaştırmanın en iyi yoludur (Eflatun). Eğitim; insanın ahlaki davranışlar kazanması sanatıdır (Aristo). Eğitim; insanın doğuştan getirdiği bütün gizil güçlerin (kabiliyetlerin) geliştirilmesidir. (Kant) Eğitim; sosyal olmayan nesli sosyalleştirmektir (E. Durkheim). Eğitim; çocukları yetiştirme ve insan yapma sanatıdır (J.J. Rousseau).

Eğitim; bedenen sağlam, yüksek kavrayışlı, güzel konuşmasını bilen, yeme içme ve maddi zevklerde aşırılığa kaçmayan, adaletli olan bir vatandaş yetiştirmektir. (Farabi).

1.5. Öğretim

Öğretim, Türkçe sözlüklerde "belli bir amaca göre gerekli bilgileri verme işi, tedris, tedrisat, talim" olarak açıklanmaktadır. Yabancı sözlüklerde ise "didaktik" anlamında ele alınmaktadır. Çeşitli kaynaklarda ise öğretim, "bir alana özgü bilgileri öğrencilere kazandırma süreci" denilmektedir. Bu süreçte öğrenmeyi kolaylaştıracak etkinlikleri düzenleme, araç gereçleri sağlama ve rehberlik etme işi de bu kavram içinde yer almaktadır. Kısaca bir eğitim kurumunda önceden hazırlanmış bir program çerçevesinde amaçlı, planlı, düzenli ve kontrollü olarak yürütülen uygulamalara öğretim denilmektedir. Görüldüğü gibi bu açıklamalarda öğretim kavramının üç yönüne vurgu yapılmaktadır. Birincisi belirli bir amaca göre öğrencilere çeşitli bilgi ve becerileri öğretme, ikincisi bunları bir alana ya da konuya bağlı olarak gerçekleştirme, üçüncüsü öğrenmeyi kolaylaştıracak etkinlikleri düzenleme, araç gereçleri sağlama ve rehberlik etme olmaktadır.

Öğretim, öğretme ve öğrenme faaliyetlerinin bir bileşkesi olmaktadır. Yani hem öğretme ve hem de öğrenme faaliyetlerini kapsamaktadır. Bu nedenle öğretimin gerçekleşmesi için sadece bilgi aktarma yeterli değildir. Öğrenmeyi kolaylaştıracak çalışmalarını da yapmak gerekmektedir. Öğretim, bir disiplinle ilgili teori, amaç, ilke, içerik, kavram, uygulama bilgileri, araç, gereç, materyal gibi bütün öğeleri kapsamaktadır. Ayrıca ilgili disiplininin kendine özgü yöntem ve teknikleri ile genel öğretim yöntem ve tekniklerini de içermektedir. Bu yönüyle genel ve özel öğretim olmak üzere iki alana ayrılmaktadır. Genel öğretim okuldaki bütün alan ve derslerin öğretimine, özel öğretim ise bir alan veya dersin öğretimine yönelik

uygulamaları kapsamaktadır. Örneğin matematik öğretimi, okuma yazma öğretimi gibi. (Güne F. 2014 S. 2)

Öğretim, eğitimin okul içindeki bölümünü kapsayan kısımdır. Diğer bir ifadeyle öğretim, eğitimin okullarda planlı, programlı ve profesyonel kişiler tarafından verilen bölümüdür. Bir birey okula başladığında ona neyin ne zaman, nerede, ne şekilde, ne kadar sürece, hangi araçlarla ve kim tarafından öğretileceği daha önceden planlanmış olup hedeflerle birlikte yazılı şekle getirilmiştir. Öğretim boyunca bu plan ve programın dışına çıkılmaz.

Öğretim, profesyonel kişiler olan öğretmenler tarafından verilir. Yani bir anne babanın çocuğuna yeni bilgiler öğretmesi öğretim değildir. Öğretimin olabilmesi için plan program şarttır. Aynı zamanda öğretim bir eğitim kurumunda verilmek durumundadır. Evde çocuğuna yeni bilgiler veren bir anne babanın yaptığı öğretim değil eğitimidir. Daha detaya incek olursak eğitimin bir alt dalı olan informal eğitimidir. (http://www.egiticininegitimi.gen.tr/ogretim_nedir.php). Öğretim tanımları dikkate alındığında, belli bir plan dâhilinde öğrenene eğitim alanında profesyonel bir öğretmen (öğretmen) tarafından bilgi ve becerilerin aktarılmasıdır.

1.6. Yönetim

Yönetim, insanların işbirliğini sağlama ve onları bir amaca doğru yürütme iş ve çabalarının toplamıdır (Özalp, 2010). Yönetim, örgütün amaçlarını gerçekleştirmek üzere örgütteki madde ve insan kaynaklarının örgütlenmesi, eş güdümlenmesi, yönetilmesi, değerlendirilmesi ve süreçleri bütünüdür. İnsanlar hayatlarında çeşitli nedenlerle yöneticilerle karşılaşmakta veya yönetici durumuna gelebilmektedir. İnsanların toplumsal yapının bir ögesi olduğu düşünülürse yönetim faaliyetinin önemi anlaşılır. Herhangi bir işte çalışan kişiler emir veren veya emir alan durumunda olacaktır. Diğer bir deyişle yönetici veya yönetilendir. Yönetimin ortaya çıkışı insanların kendi ihtiyaçlarını karşılamakta zorluklar ve yeteneklerinin sınırlı olmasındandır. “Çeşitli amaçlara ulaşmak nadiren kişisel çabalarla başarılı, genellikle bireyler çabalarını ve kaynaklarını birleştirerek amaçlarına ulaşabilir (Özalp,2010).

Yönetim, örgütleyici eylemleri ve bu eylemleri yürüten araçları adlandırmak için kullanılır. Klasik anlamda yönetimin temel görevi insanları ortak amaç ve değerler etrafında birleştirerek performanslarını yükseltmek ve yeterli hale getirmektir. Yönetimin temel görevi bugün de aynıdır. Ancak, bu görevin taşıdığı anlam değişmiştir. 2000’li yılların başında ortaya çıkan yönetime ilişkin yeni değerler aşağıdaki gibi özetlenebilir. (Özden, 1999)

Yönetimin görevi insanları ortak performans gösterebilir duruma getirmek, güçlü yanlarını etkili kılmak, zayıflıklarını önemli olmaktan çıkarmaktır. Her teşebbüs ortak amaçlara ve paylaşılan değerlere bağlılık gerektirir. Kurumun misyonu, ortak bir görüşü sağlayacak kadar açık ve büyük olmalıdır. Kuruma varlık kazandıran amaçlar açık olmalı, herkesçe bilinmeli ve sürekli olarak yeniden doğrulanmalıdır. Yöneticilerin ilk işi bu hedefler,

Yönetim, Örgütün amaçları doğrultusunda sevk ve idare edilmesi veya işletilmesidir. İyi bir yönetici lider tipli olmalıdır. Lider, bilgi, yönetme ve yönlendirme gücüne sahip olan insandır. Okul yönetimi okuldaki tüm madde ve insan kaynaklarını en verimli şekilde kullanarak okulu amaçlarına uygun olarak yaşatmaktır. Yönetim işi liderlik ve yönetim alanında yeterlilik gerektiren bir iştir. Yönetim, örgütleyici eylemleri ve bu eylemleri yürüten araçları adlandırmak için kullanılır. Klasik anlamda yönetimin temel görevi insanları ortak amaç ve değerler etrafında birleştirerek performanslarını yükseltmek ve yeterli hale getirmektir. Yönetimin temel görevi bugün de aynıdır. Ancak bu görevin taşıdığı anlam değişmiştir. Yönetici için en temel sorun, daha önceden yapılanların nasıl daha verimli hale getirilebileceğinin yanı sıra yeni yeni ne yapması gerektiğini bilmemektir. (Akbaba A. 2012 s38)

Açıklamalara bakıldığında yönetim; fonksiyonları doğrultusunda eldeki insan kaynaklarının planlanma, örgütlenme, yöneltme, denetlenmesidir. Bunları eğitim kurumlarımızda nitelikli yönetici misyon ve vizyonuna sahip eğitim yöneticileri olan okul/kurum müdürleri oluşturur.

1.7. Risk

Riskin tanımlanması, riskin teşhisi anlamına gelmektedir. Risk tanımlama sürecinde elde edilen bilgiler sorunlara çözüm getirme sürecini kapsar. Konuyla ilgili çalışmalar yapan araştırmacılar bu sürecin teknolojik, sosyal, politik belirsizliklerin azaltılması ve olası kayıpların minimize edilmesi işlemini kapsadığını belirtmektedirler. (Hertz- Howard, 1983: 9).

Risk tanımlaması, gelecekte muhtemel kayıplar ifade edeceğinden işletmelerin stratejik planlamalarını yaparken kullandığı SWOT analizini gelecekteki belirsizlik ve meydana gelebilecek risk kaynaklarının belirlenmesinde kullanılabilir. Bu analize, İngilizce olan strength (kuvvetli), weakness (zayıflık), opportunities (fırsatlar) ve threats (tehditler) kelimelerinin baş harfleri alınarak SWOT analizi adı verilmiştir. Konumuz itibariyle organizasyonların zayıf yönleri ve muhtemel tehlikeler göz önüne alınarak gelecekte maruz kalabilecek riskli durumların belirlenmesinde yardımcı bir enstrüman olarak kullanılabilir. (Emhan, 2006,41). Risk, zarar, kayıp, tehlike veya hasar olmasına yönelik belirsizlik içeren unsur, etken veya gidişattır.

1.8. Risk Yönetimi

Risk yönetimi, kişi ve kurumların finansal pozisyonların ne kadar risk taşıdığına belirlenmesi (ölçümü) ve bu ölçütün kabul edilebilir bir risk seviyesine çekilmesidir (Ataşen Aybars 24.02.1998). Risk yönetiminin amacı, işletmenin/örgütün kararlılık içerisinde faaliyetine devamı için gerekli düzenlemeleri sağlamak ve organizasyondaki mal ve kişilerin korunması ile işletmenin kazanma gücünü korumaktır. Böylece risk yönetimi, örgütte oluşabilecek beklenmeyen kayıpların en düşük maliyetle kontrol altına alınması için gerekli kaynakların ve faaliyetlerinin planlanması, organizasyonu, yönetilmesi ve kontrol edilmesi olarak tanımlanabilir. (Çağırğan, 1995: 17).

Okullar, çocukların zamanlarının büyük bir kısmını geçirdikleri yer, alışkanlıklarının oluşması ve fiziksel gelişimlerinin tamamlanmasında da en önemli aşamalardan biridir. Çocukların sağlıklarının ve sosyal gelişimlerinin teşvik edilmesinde okullar uzun zamandır önemli bir yere sahiptir. (<https://webdosya.csb.gov.tr/db/destek/editordosya>)

Okul ve kurumda amaç ve hedeflere ulaşmayı engelleyen, iç ve dış paydaşların okuldan beklentilerini olumsuz etkileyecek, kaynak-zaman-enerji israfına sebep olabilecek, hizmetlerden yararlanacak olan öğrenci ve diğer paydaşların beklenenin altında faydalanmasına neden olabilen her türlü tehdit ya da olay risk olarak görülmeli.

Okullarda ihtimal dahilinde ki riskleri okul idareleri (okul müdürü, müdür yardımcısı ve yardımcı personel) tahmin etmeli ve bunlar gerçekleşmeden bu risklere karşı önlem ve tedbir almalıdır. Okullarda güvenlik yönüyle risk teşkil eden bazı durumlara aşağıdaki örnekler verilebilir. Açık bir rögar kapağı, kapağı kırılmış elektrik prizleri, kaygan zeminler, sabitlenmemiş kitaplık ve dolaplar, çatılardan sarkan buz sarkıtları okullarımızda en çok tehlike arz eden güvenlik riskleridir.

Bu güvenlik riskleri nasıl bertaraf edilmelidir sorusuna gelince; öncelikle okul yönetimi başta olmak üzere bütün çalışanlar (yardımcı personeller) önsezi ile adeta geliyor diyen, görünen ve görünmeyen risklere karşı müteyakkız olmalıdır. Aslında başta okul yönetimi (müdür, müdür Yrd.), öğretmen, yardımcı personel öğrencileri kendi evlatları olsa yapacakları/yapabilecekleri ne ise öğrencilere de aynı empati ve vicdani muhasebe ile hareket ederse istisnalar hariç okullarımızda güvenlik ile alakalı riskler oluşmaz ve arzu edilemeyen durumlar kolayca yaşanmaz diye düşünüyorum.

1.9. Okul Güvenliği Kavramı

Okul güvenliği çok boyutlu ve karmaşık bir sorun olduğu için okul güvenliğine ilişkin eksiksiz bir tanım yapmak güçtür. (Bucher ve Manning, 2005; akt: Dönmez ve Özer, 2009, 6). Ancak literatürde okul güvenliğine yönelik çeşitli tanımlar yapılmıştır. Okul, bütün paydaşların kendilerini güvenli bir ortamda hissetmeleri gereken bir yerdir. Bu nedenle verimli bir eğitim-öğretim için güvenli bir okul ortamının oluşturulması gerekmektedir. Yöneticilerin karar alma ve alınan kararları uygulamaları güvenli bir okul ortamı oluşturmada büyük bir önem taşımaktadır (Işık, 2004). Bucher ve Manning (2005).

Okul güvenliğini; Öğrenci, öğretmen, yönetici, çalışan ve ziyaretçilerin olumlu bir etkileşim içinde olduğu, okulun misyonunu yansıtan olumlu ilişkilerin ve kişisel gelişimi sağlayan tutum ve davranışların hâkim kılındığı bütün bir okul iklimi olarak tanımlamıştır. Bütün bu tanımlardan hareketle genel anlamda okul güvenliğini; okulun bütün paydaşlarının okul içinde veya çevreden kaynaklanan suç, şiddet, saldırganlık, zorbalık, hırsızlık, sigara, alkol ve uyuşturucu madde kullanımı, cinsel istismar, ırkçılık gibi davranışlara karşı korunmaları ve okulda bir kriz ortamı yaratabilecek olağanüstü hallerde (silahlı saldırı, yangın, deprem gibi) can güvenliklerinin en üst düzeyde sağlanmasıdır (Dönmez ve Özer, 2009:7).

1.9.1. Okul Güvenliği

Erol (2009) tarafından, Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi çalışmaları kapsamında. Milli Eğitim Bakanlığının okul güvenliği ile ilgili çalışmalarında kaynak olmak üzere okulda

güvenlik sorununa yol açan etkenleri öğrenci, öğretmen, veli ve yönetici bakışı ile belirleyerek güvenli eğitim ortamları sağlayacak yönetim süreç ve uygulamalarının işletilmesi konusunda yardımcı olmak amacıyla ülke genelinde bir çalışma yapılmıştır. Araştırma ülke genelinde olması, farklı okul kademeleri ve sınıf düzeylerinde yapılmış olması ve öğrenci, öğretmen, veli ve yöneticilerin bakışlarına yer vermesi açısından oldukça geniş kapsamlı bir çalışma olarak değerlendirilebilir. Araştırma sonucunda sınıf ve okul binalarının yetersizliğinin öğrenciler, veliler, öğretmenler ve yöneticiler tarafından okullarda güvenlik sorununda bir etken olduğu görüldüğü bulunmuştur. Araştırmada erkek ve kız öğrencilerin okulda spor, oyun, etkinlik vb. alanların yetersizliğinin güvenlik sorununa sebep olduğu görüşüne yüksek bir oranda katıldıkları görülmektedir.

Okulun yangın, sel, deprem gibi afetlere uygun yapıda olmaması, okulda güvenlik görevlisinin bulunmaması, okul-veli işbirliğinin yetersiz oluşu, okullarda yeterli düzeyde spor, sosyal kulüp ve faaliyetlere yer verilmeyişi, okul çevresinde güvenlik için tehdit unsuru olabilecek kişilerin varlığı gibi faktörler çapalayıcıların genelinde güvenlik sorununa yol açan etkenler olarak görülmüştür (Çalık, 2012).

Çankaya (2010), ilköğretim okulu öğretmenlerinin algılarına göre okul güvenliğinin öğretmenlerin kaygı, iş doyumunu ve motivasyon düzeyi üzerine etkisini incelediği doktora çalışmasında Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki ilköğretim okullarında görev yapan 2333 sınıf öğretmenin görüşlerini değerlendirmiştir.

Betimsel nitelikte ilişkisel tarama modelinin kullanıldığı araştırmanın sonucunda, okul güvenliğini alt boyutu olan öğrenci kaynaklı güvenlik ile öğretmenin kaygı düzeyi arasında ters yönlü, iş doyumunu ve motivasyonu ile anlamlı ve pozitif bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Araştırmada okul güvenliğinin diğer bir alt boyutu olan bina güvenliği ile öğretmenin kaygı düzeyi arası da ters yönlü bir ilişkinin olduğu görülmüş, bina güvenliğinin öğretmenin iş doyumunu ve motivasyonu düzeyi ile olumlu yönde anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Okul yöneticilerinin sürekli uğraşmak zorunda oldukları çok boyutlu sorunlardan biri de okul güvenliğidir. Okul güvenliği, okul ortamı ve çevresi ile ilgili bir sorundur. Tanımlamak gerekirse, okul güvenliği öğrencilerin ve öğretmenlerin kendilerini fiziksel, psikolojik ve duygusal bakımdan özgür hissetmeleridir (Wanat, 1996: 124).

Öğrencilerin okul ortamında eğitim esnasında ya da sosyal ortamlarda bulunduğu sırada güvenlik zafiyeti oluşturabilecek ihmaller varsa bunlar başta okul yönetimi olmak üzere diğer paydaşların el birliği ile ivedilikle bertaraf edilmelidir. Çünkü tehlike arz eden durumlar öğrencilerin kendilerini eğitim öğretime adaptasyonu hususunda sorunlar oluşturabilir. Okul ortamında kırık bir elektrik prizi, kapağı açık kalmış rögar, geliş güzel okul içine giriş-çıkışlar, ihata duvarı olmayan bir okul, güvenlik kamerasız ve güvenlik görevlisi olmayan bir eğitim kurumu öğrenciler, öğretmenler, yöneticiler ve çalışanlar için riskler oluşturur.

1.9.2. Okul Güvenliğinin Ölçülmesi

Okul güvenliğinin çok boyutlu olması nedeniyle, bir okulun güvenli olup olmadığını ya da ne düzeyde güvenli olduğunun ölçülmesi kolayca üstesinden gelinecek bir iş değildir (Işık, 2004). Işık (2004) Okulun güvenli bir ortam olup olmadığını ölçülmesi okulda sunulan eğitim ve öğretimin kalitesini artıracığını belirtmektedir.

Okulun güvenli olup olmadığını ölçebilmek için okulun bazı niteliklere sahip olması gerekmektedir. Bu nitelikler şu şekilde sıralanmaktadır:

- Okulda güçlü bir liderlik, kendini işine adanmış öğretmen kadrosu, üst düzeyde veli ve toplumsal katılım ve programların seçilmesinde öğrencilerin görüşlerinin dikkate alınması söz konusudur.
- Okulun fiziksel düzeni güvenlidir.
- Okul güvenliğini devam ettirmeye ve önlemeye yönelik politikalar tutarlı ve devamlı olarak uygulanmaktadır.
- Okul güvenliğine ilişkin önleyici programlar öğrenci özellikleri dikkate alınarak belirlenmektedir.
- Okul güvenliğine ilişkin önlem ve politikalar gözlenebilir yaklaşımlara dayanmaktadır.
- Öğretmen ve diğer çalışanlar okul güvenliğine ilişkin programları uygulama konusunda sürekli eğitilmekte ve desteklenmektedir.
- Okul güvenliğine ilişkin önlemler ve programlar sürekli gözlemlenmekte ve değerlendirilmektedir (Dwyer ve Osher 2000; akt: Işık, 2004).

Okulun bu niteliklere sahip olup olmadığını uzman kişilerin tespitleri doğrultusunda belirlemek gerekmektedir. Gelişmiş ülkelerde okul güvenliğini ölçmeye ve değerlendirmeye yönelik uzman ekipler oluşturulmuştur. ABD’ de Ulusal Okul Güvenliği Merkezi (National School Safety Center) okul güvenliğinin belirlenmesi ve ölçülmesi, okullarda yaşanan suç olaylarının önlenmesi, okul güvenlik planının oluşturulması ve okul personelinin eğitilmesine yönelik teknik yardım vermektedir (National School Safety Center, 2006).

Bir okul ortamının öğrencileri ve personeli için ne derecede güvenli olduğunu ölçmek için literatürde beş farklı yaklaşım kullanılmaktadır. Bu yaklaşımlar şu şekilde sıralanmıştır (Dönmez ve Özer, 2009, 58):

1. Okuldaki Bireylerin Mağdur Oldukları Suç ve Şiddet Olaylarına İlişkin Verdikleri Bilgiler: Öğrenci ve okul personeline okulda uygulanan anketlerle okulda uyuşturucu ve çete faaliyetlerinin bulunup bulunmadığına, saldırıya uğramaktan korkulup korkulmadığı bilgisine ulaşılmaya çalışılır (Dönmez ve Özer, 2009, 58). Soruların cevapları genellikle evet ve hayır şeklindedir (Işık, 2004). Bu yaklaşım yaşanan olaylar hakkında fikir sahibi olmak açısından avantajlı bir yaklaşımdır. Soruların katılımcılar tarafında yanlış anlaşılabilmesi, yaşanan olayların ve zaman periyodunun yanlış hatırlanması, utanma ya da korku nedeniyle birçok olayın bildirilmemesi bu yaklaşımın dezavantajlı yönleridir (Dönmez ve Özer, 2009, 58).
2. Okuldaki Bireylerin Okul Güvenliğine İlişkin Algılarının Belirlenmesi: Bu yaklaşımda öğrencilerin ve öğretmenlerin okul güvenliğine yönelik görüşleri genellikle “okulu ne kadar güvenli buluyorsunuz?” sorusuna cevap aramaktır. Öğrenci görüş ve düşüncelerine yönelik veriler genellikle likert tipi anketler kullanılarak elde edilir (Işık, 2004).
3. Okul Güvenlik Verileri: Okul güvenliğine yönelik yıllık olarak kayda geçilmiş olay sayısını, türünü, bilânçosunu, sebeplerini ve kimler tarafında yapıldığının okul yönetimi ve kolluk kuvvetleri tarafında tutulan raporları kapsamaktadır.
4. Okul Disiplin Verileri: Okul içinde ve okul dışında öğrencilerin karışmış olduğu olaylar neticesinde okullardaki disiplin kurulları tarafında öğrencilere verilen okul değiştirme ve okuldan uzaklaştırma gibi cezaların okul yönetimleri tarafında kayıt altına alınmasıdır. Günümüzde öğrencilere verilen cezalar artık öğrenci ruhsal dosyaları yerine e-okul sistemindeki sayfalarına işlenmektedir.
5. Öğrencilerin ve Okul Personelinin Suç ve Şiddet Olaylarına ya da Kötü Davranışlarına İlişkin Beyanları: Bu yaklaşımın amacı çocuk suçluluğunun ve okulda istenmeyen bazı davranışların yaşanma düzeylerini belirlemektir.
6. Türkiye’de okullarda yaşanan şiddet olaylarına görsel ve yazılı medyada sıkça karşılaşılabilmekteyiz. Giderek artan bu olaylar okullarda güvenlik sorununun da yaşanmasına neden olabilmektedir. Güvenlik sorunun çözülebilmesi için okullarda yaşanan olayların istatistiksel analizlerinin yapılması ve bu doğrultuda önlemlerin alınması gerektiğini söyleyebiliriz.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel bir araştırmadır. Araştırma 2019-2020 eğitim-öğretim yılında, Van ili İpekyolu ilçesindeki ilk ve ortaokullardaki öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin, okul güvenliği ile ilgili algılarını saptamak amacıyla nitel olarak yapılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma grubunu Van ili İpekyolu ilçesinde değişik okullarda görev yapan öğretmen ve okul yöneticilerinden oluşmaktadır. Bu çalışma nitel bir çalışma olduğundan elde edilen sonuçların herhangi bir evrene genellemesi söz konusu değildir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen güvenlik ve geçerliliği uzman görüşleriyle test edilen beş soru gönüllülük ilkesine göre seçilen 7 okul yöneticisi ve 5 öğretmene uygulanmıştır. Soruların cevapların kayıt altına alınan araştırmanın çözümlenmeleri ve değerlendirmesi tamamlanmıştır.

Çalışmaya katılanların samimiyetini sağlamak için çalışmanın ne amaçla yapıldığını, isim belirtmeye gerek olmadığı belirtilerek katılımcılar tatmin edilmiştir. Bireylerden elde edilen verileri kimliklerinin açıklamamak ve karışıklığa neden olmamak için görüşleri alınmıştır. Görüşme soruları ses kayıt cihazıyla kayıt altına alınarak çözümlenmeler yapılmıştır. Çözümlenmelerde katılımcı 12 kişiye tablo 1 de açıklandığı

gibi. K.1, K. 2, K.3,K.12 gibi kodlar verilmiştir. Bu soruları ve öğretmenlerin fikirleri de 4.bölümde bulgular ve yorum kısmında belirtilmiştir. Elde edilen veriler analiz edilmiştir. Sorulan sorular EK-1’de gösterilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analiz yöntemi kullanılmıştır. Kayıt altına alınan soruların cevaplarının, çözümlemeleri ve değerlendirmesi çalışmanın amaçlarına uygun olarak analiz edilmiştir.

3.BULGULAR VE YORUM

3.1. Görüşmeye Katılan Eğitimcilerin Kişisel Özellikleri

Çalışmaya katılan bireylerin EK-1’deki anket soruları sorulmadan önce kişisel bilgileri hakkında bilgi alınmıştır. Ankete katılan bireylerin kişisel bilgileri Tablo-1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Katılımcı Özellikleri

Kişiler	Cinsiyet	Yaş	Öğrenim Durumu	Görev(Kadro)	Hizmet Süresi
K1	Erkek	32-38 yaş	Fakülte	Öğretmen	3-6 yıl
K2	Erkek	25-31 yaş	Y.Lisans	Öğretmen	3-6 yıl
K3	Erkek	46 ve üstü	Fakülte	Okul Müd.	15 yıl ve üstü
K4	Kadın	39-45 yaş	Y.Lisans	Okul Müd.	15 yıl ve üstü
K5	Erkek	39-45 yaş	Fakülte	Müd. Yrd.	10-15 yıl
K6	Erkek	32-38 yaş	Fakülte	Öğretmen	10-15 yıl
K7	Kadın	25-31 yaş	Fakülte	Öğretmen	1-3 yıl
K8	Erkek	32-38 yaş	Fakülte	Okul Müd.	3-6 yıl
K9	Erkek	32-38 yaş	Yüksek Lisans	Müd. Yrd.	7-10 yıl
K10	Erkek	32-38 yaş	Fakülte	Müd. Yrd.	7-10 yıl
K11	Kadın	39-45 yaş	Fakülte	Öğretmen	15 yıl ve üstü
K12	Erkek	25-31 yaş	Fakülte	Okul Müd.	7-10 yıl

3.2. Ankete Katılanların Görüşleri ve Anketin Yorumlanması

Görüşmeye katılan katılımcılardan 4 ‘ü okul müdürü 3’ü müdür yardımcısı ve 5’i öğretmendir. Katılımcılardan 3’ü yüksek lisans mezunu iken 7’si Lisans mezunudur. Katılımcıların hizmet süreleri ortalama 15-20 yıl arasındadır. Ankete katılanların 3’si kadın ve 8’i erkektir. Ankete katılanların

Görüşmeye katılan katılımcılara yöneltilen “ **Şu ana kadarki görev sürenizde herhangi bir güvenlik sorunu ile karşılaştınız mı ?**” sorusuna katılımcılardan 9 si Hayır’ı işaretlerken 3 Esvet’i işaretlemiştir.

Okul içindeki elektrik panoları, prizler, bahçedeki kuyu ve demir tellerden kaynaklanabilecek tehdit ve yaralanmalara karşı tedbirler alınmış mı veya yeterli mi?

Sorusuna;

K1; “Alınmış ama yeterli seviyede değil”

K2; “ Bahçedeki fosseptik çukur güvenli halde değil, elektrik panoları ve prizler gerekli tedbirler altında”

K3; “ Yeterli” yanıtını vermiş.

K4; “ Evet ilk gittiğim yerlere özellikle o şeylere bakıyorum. Eğer sorun varsa ve gerekirse kendi maaşımla önlemimi alıyorum. Çünkü sonradan olacak tehlikeler büyük sorunlar olabilir.”

K5; “ Evet okul içi ve bahçede tehlikeli olabilecek herhangi bir unsur bulunmamaktadır.” demiş.

K6; “ Evet, alındı ve yeterli düzeyde” diye cevaplamış.

K7; “ Bir köy öğretmeni olarak olanakları düşük bir köy okulundayım. Elektrik panoları oldukça eski. Ve bakımsız olup yeterli tedbirler çok da sağlanamamaktadır.” demiş.

K8; “ Maalesef, yeterli değil, gerekli uyarı levhaları vb. yok” diye cevaplamış.

K9; “ Elektrik panosu ve prizler konusunda yeterli tedbirimiz yok, demir teller ve kuyular konusunda tedbirimiz var ve yeterlidir. “ diye cevaplamış.

K10; “ Okulların güvenliği konusunda ciddi sıkıntılar vardır. Elektrik panoları ortalıkta ve açıkta. Öğrencilerin dokunacağı yerdedir. Prizler açık. “

K11; “Okulda gözlemediğim kadarıyla okul içinde ve ya dışında kaynaklanabilecek herhangi bir tehdit ve yaralanmaya karşı bir sorun göremedim. Aksine kaynaklanabilecek tedbirler alınmış bu konuda biraz daha hassas olduğunu gözlemledim.”

K12; “Bilmiyorum” işaretlemiştir.

Her ne kadar katılımcıların çoğu bu soruya verdiği yanıt güvenlik ile ilgili okulda tedbir ve önlemlerin alınmıştır dese de güvenlik ile ilgili tehditlere karşı önlemlerin alınmadığını ifaden eden katılımcılar da bulunmaktadır. Eğitim ve öğretimden önce can güvenliğinin önemsenmesi gerektiği düşünüldüğünde okullarımızda bu konuda güvenlik açıklarının olduğu görülmektedir. Bunun için ilgililerin bu noktayı dikkate alması gerektiği sonucuna varılmaktadır.

Deprem esnasında olumsuzlukların yaşanmaması için okul içindeki kitaplık ve dolaplar duvara sabitlenmiş midir? Sorusuna;

K1; “Bazı dolaplar sabit iken, bazıları sabitlenmemiş”

K2; “Deprem esnasında okul içindeki dolaplar duvara sabit halde monte edilmiştir.”

K3; “Evet” diye cevaplamıştır.

K4; “Evet, ilk işim önlemini alırım” demiştir.

K5; “Hayır, sabitlenmemiş.”

K6; “Hayır” demiş.

K7; “Hiçbir önlem alınmamıştır. Eldeki olanaklar ile biz güvenliğini sağlamaya çalışıyoruz.”

K8; “Hayır” diye yanıtlamıştır.

K9; “Evet, hepsi sabitlenmiştir.” yanıtını vermiş.

K10; “Okulda daha önce sabitlenmedi. Ama bizler gerekli olanı sarf edip yaptık. Şimdi güvenli bir şekilde sorularla ders işliyorlar.”

K11; “Okulun fiziki yapısından dolayı kitaplık ve dolapların duvara sabitlenmediğini ama bunun için de alternatif çözüm yolu bulmuşlardır.”

K12; “Hayır. Okulumuza yeni taşındık. Gerekli bütçemiz yoktur.”

Deprem ülkesi olmamız hasebiyle yakın geçmişte Marmara depremi ve Van depremleri ile acı tecrübeler ortada iken okul içindeki kitaplık ve dolapların çoğunun duvara sabitlendiği ankete katılanlarca işaretlene de bu demirbaşların okul/kurum içinde sabitlenmediğini işaretleye katılımcılarda bulunmaktadır. Yaşanan acı tecrübelerden yaşananları ciddiye almamız gerektiği sonucuna varılmaktadır.

Okulunuzda ihata duvarı, güvenlik kameraları veya güvenlik görevlisi var mı? Okul bahçesine giren insan ve araç girişi kontrollü yapılıyor mu? Sorusuna;

K1 ; “Güvenlik görevlisi var. Araç girişi kabul edilmiyor ama malzeme ve diğer işlemler için araçlar kesinlikle kontrol ediliyor.”

K2; “Hiçbiri bulunmamaktadır. Bahçeye giren çıkan kontrolü yapılmamaktadır.”

K3; “Yapılıyor” demiştir.

K4 ; “Köy Okulu olduğu için kamera yok. Güvenlik görevlisi yok.”

K5 ; “İhata duvarı ve kamera var. Ama güvenlik görevlisi yok. Okul bahçesine giren insan ve araç girişi kontrol altındadır.”

K6 ; “Evet” diye cevaplamıştır.

K7 ; “Köy Okulu olduğu için bu tarz güvenlik önlemleri alınmamaktadır.”

K8 ; “İhata duvarı var. Fakat kamera ve diğer durumlar yok.”

K9 ; “Okulumuzda ihata duvarı, güvenlik kamerası var. Güvenlik görevlisi yok. Okul bahçesine giren araç ve insan girişi her zaman kontrolü yapılıyor.”

K10 ; “Evet ihata duvarı var. Ve güvenlikçiler bunu kontrol ediyor.”

K11; “ Okulumuzda güvenlik kameralarından tutun güvenlik görevlisi dahil giriş çıkışlarda güvenliğin en üst seviyede olması için ellerinden geleni yapmaktadır.

K12; “ Güvenlik görevlisi yoktur. Hayır. Yapılmıyor.

Etkili ve caydırıcı önlemler içinde önemli bir yere sahip olan güvenlik kamerası, güvenlik görevlisi ve okul/kurum ihata duvarı olan okullarımız çoğunlukta olsa da bu imkanlardan yoksun okulların olduğu katılımcıların verdiği yanıtlardan anlaşılmaktadır.

Güvenliğin sağlanmasında etkin iş bölümü var mı, güvenlik kuralları ve politikaları öğrenci, öğretmen ve personel tarafından biliniyor mu? Sorusuna;

K1; “ Her şey kulaktan dolma bir şekilde ilerliyor. Yani, okul yani okul başlarken duyurusu yapılıyor. Daha sonra ise gelişi güzel takip oluyor.”

K2 ; “ Biliniyor” diye yanıtlamış.

K3 ; “ Evet” demiştir.

K4 ; “ Evet isterlerse bilmesinler. Özellikle güvenlik benim için görevli !. Sonradan gelecek tehlikelere bir önlem almak gerekli.”

K5 ; “ Biliniyor” diye yanıtlamıştır.

K6 ; “ Evet” demiştir.

K7 ; “ Maalesef herhangi bir etkin çalışma yok” demiş.

K8 ;“Çoğunlukla bu tedbirleri idare almakta ve bunları öğretmenlere yaptırmaya çalışmaktadır.

K9 ; “ Okulun bütün personeli bu konuda üstüne düşeni yapmaktadır. Gerekli yerlerle de işbirliği yapılmıştır.”

K10 ; “ Güvenlik sorunu yoktur okulda” yanıtını vermiştir.

K11; “Bu konuda başta müdürümüz ve okul kadromuz olsun bu konuda daha hassas olduklarını iş bölümü ve ya kime ne görev verilmişse yerine getirmeleri sağlanıyor.

K12; “ Yok yapılmıyor”

Ankete katılanların çoğu güvenlikle ilgili iş bölümü ve kuralların olduğunu cevaplamıştır. Ancak diğer güvenlik sorunları gibi burada olumsuz yanıtlayan katılımcılar bulunmaktadır. Bu noktada okul yönetimlerinin bu konuda daha hassas davranmaları gerekmektedir. Çünkü güvenlik politikaları ve kuralları okuldaki paydaşlarca ne kadar benimsenip tatbik edilirse ortaya istenmeyen güvenlik zafiyetlerinin çıkması da doğrultuda azalmış olur.

Okul çevresinde güvenliği tehlikeye düşürecek tehditler var mı, varsa bu tehditlere karşı ne tür önlemler alınıyor? Sorusuna;

K1 ; “ Okul etrafındaki tehlikeler daha çok çevresindeki kişiler öğrencileri rahatsız edebilecek durumlardır.”

K2 ; “ Fosseptik çukuru güvenli halde değil. Gerekli yerlere dilekçe verildiği halde gereken güvenlik önlemi halen alınamadı.”

K3; “ Yok” demiş,

K4 ; “Yok. Hepsini hallettim.”

K5 ; “ Okulumuz çevresinde güvenliği tehlikeye düşürecek herhangi bir tehdit unsuru bulunmamaktadır.”

K6 ; “ Tehdit unsuru yok. Olası durumlar için sürekli iki güvenlik görevlisi var. Ve kameralar sürekli kontrol ediliyor.”

K7 ; “ Bir adet okul duvarını zorlayan ağaç bulunmaktaydı. Maalesef ağacı kesmekte buldular çözümü.”

K8 ; “ Var. Gerekli yazışmalar yapılmakta, bilgi verilmekte ve tehlike olanlarına bant veya uyarılar asılmaktadır.”

K9 ; “ Okul çevresinde güvenliği tehlikeye düşürecek ve akşam bazı gençlerin gelerek madde kullanması, okulun herkese açık olması, gece kontrolün elimizde olmaması.”

K10 ; “ Okul çevresinde sürekli nöbetçi öğretmen gözlem yaparak ve güvenlikçiler de bunun farkında olarak güvenliği sağlamaktadır.”

K11; “ Okul çevresinde güvenliği tehlikeye düşürecek tehditlere karşı alınan önlemlerin başında güvenlik görevlisi gelen-giden kişileri gözlemlemek ayrıca okula okul kayıt(ziyaretçi) defterine not alınır.

K12; “ Hayır. Tehdit yok.”

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Fiziksel önlemlerin alınmasında ve okulda uygun bir iklimin ve kültürün oluşturulmasında tüm okul personeline önemli görevler düşmekle birlikte, okul yöneticileri mevcut tehdit durumunun saptanmasından, önlemlerin planlanması ve uygulanmasına kadar her aşamada merkezi bir rol oynamaktadırlar. Bu durum onların yöneticilikten öte liderlik davranışları göstermelerini zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle okul yöneticileri bir lider olarak yetiştirilirken hizmet öncesi ya da hizmet içi eğitimde okul güvenliğinin giderek önem kazanan bir sorun olduğu unutulmamalıdır(Dönmez 2001) . Bu sonuçlar bizim çalışmamızın sonuçlarıyla benzerlik arz etmektedir.

Okul ve öğrenci güvenliğinin sağlanması için, bu alandaki kuramsal gelişmelerin ortaya konmasının tek başına yeterli olması beklenemez. Araştırmacıların uygulayıcılar için somut öneriler de geliştirmeleri gerekmektedir. Bu amaçla bu çalışmada uygulamada yaralı olacağı düşünülen çok sayıda öneri geliştirilmiştir. Yapılacak çalışmalar sayesinde, çocuklarımızı daha güvenli okullara emanet edebileceğimiz ümit edilebilir (Basri Ve Taşdelen. 2015). Bu sonuç bizim sonuçlarımızla örtüşmektedir.

Okullarda kaliteli ve etkili bir eğitim ve öğretim gerçekleştirilmesi için okulların öğrenci ve öğretmenler açısından güvenli bir yer olması gerekmektedir. Eğer güvenli bir öğrenme ortamı olmazsa öğretmenler öğretimde, öğrenciler de öğrenmede sorunlar yaşarlar (Yıldız. 2002).

Yurtdışında ve ülkemizde konu ile ilgili kaynaklar incelendiğinde eğitim kurumlarımızda fiziki manada güvenlik ile alakalı önlemler ve tedbirler alınmadığında eğitim ve öğretimin paydaşları olan öğrenciler ve öğretmenler kaygı yaşarlar. Bundan dolayı eğitim ve öğretimde başarı hedeflerine odaklanamazlar.

Öğrenci ve öğretmenlerin söz konusu güvenlikle ilgili kaygılarının bertaraf edilmesi gerekmekte olduğu ilgili kaynakların tamamında vurgulanmaktadır.

Bu kaygıları ötelemek için başta okul yönetimi, veliler, öğretmenler (nöbet noktasında), güvenlik personeli ve okulda çalışan bütün sorumluların güvenlik ile ilgili olası tehditlerin yok edilmesi için çaba sarf etmesi gerekmektedir.

Okulda güvenliğin sağlanmasında Okul Aile Birliğinin aktif olarak çalışması ciddi manada önem arz etmektedir. Çevresel tehditlerin Okul Aile Birlikleri vasıtası ile bertaraf edilmesi güvenli okul iklimi oluşturulmasında katkısı önemlidir.

Bu çalışmada ise; Okul Güvenliği ile ilgili fiziki anlamda okul ortamında gözden kaçırılan, görünmeyen güvenlik zaafı ele alınmıştır. Ve bunlar ile ilgili eğitimcilerin görüşleri analiz edilerek aşağıdaki sonuçlara varılmıştır.

- Eğitim kurumu yöneticilerinin okulda güvenliği her şeyden önce önemsemeleri önemli bir husustur.
- İlkokul ve Ortaokullarda çalışan öğretmenlerin güvenlik noktasında sınıftaki görevlerinin yanı sıra güvenliği önemsemesi ve bu noktada okul idaresi ile işbirliği halinde koordineli çalışması önemlidir.
- Eğitim ve öğretimden başarılı bir sonuç için öğrencilerin güvenliğinin her şeyden önce geldiği güvenlik politikasının öncelikli ilkelerinden sayılabilir.
- Okul/Kurumlarımızda yöneticilerce oluşturulan güvenlik politikalarının ve ilkelerinin bütün paydaşlarca benimsenip uygulamaya konulması önerilir.
- Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin İş Sağlığı ve Güvenliği kapsamında Hizmet içi eğitimlere tabi tutulması önerilir.
- Olumlu okul iklimi ve kurum kültürünün tesis edilmesi ve hayata geçirilmesi önerilir.
- Yurt dışında, yurt içinde ve yakın çevrede Okul Güvenliği noktasında örnek teşkil eden okulların paydaşları ile iletişime geçilip yararlı fikirlerin ve örnek uygulamaların tatbik edilmesi önerilir.

- Milli Eğitim Bakanlığı tarafından imkanlardan yoksun okul ve eğitim kurumlarına destek ve tavsiyelerin devam ettirilmesi önerilir.
- İlkokul ve Ortaokullarda görev yapan Rehberlik servisi ve rehber öğretmenlerinin olumlu okul iklimi oluşturulması noktasında öğrencilere seminer ve toplantılar yaparak okul sevdirmesi ve sahiplenmesi önerilir.
- Okullarda ve eğitim kurumlarımızda güvenlik zafiyetlerinin öğrencilerin yaralanmasına ve ölümlerin önlenmesi bakımından il ve ilçe Milli Eğitimlerin bünyesinde Güvenlik ve Denetim komisyon ve kurullarının kurulması ve bu denetimlerin işlevsel hale getirilmesi önemlidir.
- Deprem ve yangına karşı AFAD ve Sivil Savunma kurumları ile işbirliği halinde etkin ve işlevsel tatbikatlar yapılabilir.
- Öğrencilerin güvenlik ile ilgili prosedürler ve ilkeler hususunda bilinçlendirilebilir. Bu yüzden olası bir güvenlik açığına görmeleri durumunda okuldaki yöneticiler, öğretmenler ve diğer paydaşlar ile öğrenciler tarafından paylaşılan durumlar güvenlik risklerini daha işlevsel hale getirebilir.

5. ÖNERİLER

Bu araştırma sadece Van ili İpekyolu ilçesi sınırları içerisinde değişik ilkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmen ve eğitim kurumu yöneticilerini kapsamaktadır. Çalışma, nitel bir çalışma olup İpekyolu ilçesindeki ilkokul ve ortaokuldaki öğretmen ve kurum yöneticileri ile yapılmıştır.

Bu konuyu ele alacak araştırmacılar sadece bir ilçedeki ilkokul ve ortaokulları değil birden fazla ilçedeki farklı ilkokul ve ortaokullarda araştırma tekniklerini kullanarak daha kapsamlı bir araştırma geliştirebilirler.

KAYNAKÇA

Akbaba A. (2012) Yönetici El Kitabı İstanbul 2012. s38.

Aral, N. ve Gürsoy, F. (2001). “Çocuk Hakları Çerçevesinde Çocuk İhmal ve İstismarı” Milli Eğitim Dergisi. 151(3), 36- 40.

Arabacı, İ.B. (2010) “Ortaöğretim Okullarında Sağlık Hizmetlerinin Yönetici, Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre İncelenmesi”. Fırat Eğitim Fakültesi Dergisi, 35 (15), 101- 114

Aybars, Ataşen 24.02.1998 Dünya Gazetesi www.dünya.com. Arşiv/yazar/aa. soz. htm

Basri H. Ve Taşdelen M. Okul ve Öğrenci Güvenliği: Kavramsal Bir Çözümleme, Ankara Üni. Eğitim Bilimleri Fakültesi der. s.80. http://www.acarindex.com

Başaran, İ.E. (Başaran, 1993, s.26). . Türkiye Eğitim Sistemi. Ankara: Gül Yayınevi.

Başar, M.A. (2003). İlköğretim Kurumlarının Olanakları. Ankara: Ankara Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Bucher, K. Manning.T.L (2005) “Creating Safe Schools” Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas, v79 n1, 2005, 55-60.

Çağırğan, M, (1997), Risk Yönetimi, İstanbul Üniv. Sos. Bil. Enst. Yayınlanmamış Y.Lisans Tezi, İstanbul.

Çalık, A. (2012). Ortaöğretim Öğrencilerinin Okul Güvenliğine İlişkin Görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 18 Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

Çalık,T. Özbay,Y. Özer, A. Kurt,T. Kandemir, M.(2009) İlköğretim okulu öğrencilerinin zorbalık statülerinin okul iklimi, prososyal davranışlar, temel ihtiyaçlar ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 15(60),555-576

Çankaya, İ. H.(2010) Okul Güvenliğinin İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Kaygı, Motivasyon ve İş Doyumu Düzeylerine Etkisi (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Demirel, Ö., (1987). Eğitim Terimleri Sözlüğü, Ankara.

Dönmez,B. ve Güven, M.(2001). Orta Öğretimde Görev Yapan Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Okul Güvenliğine İlişkin Algı ve Beklentileri. Araştırma Projesi(Proje no:2001/54). Malatya.

- Dönmez, B ve Özer, N.(2009). Yöneticiler, Öğretmenler, Öğrenciler ve Veliler için Okul Güvenliği ve Güvenli Okul, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Emhan, A, (2006), 7 nci Ana Jet K.lığı Üs Uçuş ve Yer Emniyeti Semineri, “Risk Yönetiminden Ne Anlıyoruz? Birliğimizdeki Uygulama Durumu Nedir?”, Malatya.
- Erol. F. (2009) Okulda Güvenlik Sorununa Yol Açan Etkenlerin Belirlenmesi. Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı Ankara
- Ertürk, S. (Başar, 1987, s.10). . Eğitimde Program Geliştirme. Ankara: Meteksan, 1997.
- Gökçe, B. (1984). Ortaöğretim Gençliğinin Beklenti ve Sorunları. Ankara: Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayını.
- Göksoy. S, Emen.E, Aksoy.C (2013) Milli Eğitim. Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi 42 (200), 123-130.
- Güneş F. (Aralık, 2014 Ankara, S ,2) Öğretim İlke ve Yöntemleri
- Hertz, David B. - Howard, T, (1983), Risk Analysis, Singapore.
(<https://webdosya.csb.gov.tr/db/destek/eduardosya>)
- Işık, H.(2004). “Okul Güvenliği: Kavramsal Bir Çözümleme”, *Milli Eğitim Dergisi* Sayı: 164 200, 154-161. 2004
- Işık, H. (2004). Okul güvenliği: Kavramsal bir çözümleme. *Milli Eğitim Dergisi (Güz 2004)*, Sayı: 164.
- İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, (2013). www.meb.gov.tr Erişim tarihi:18/02/2014
- MEB (2014). İlköğretim Kurumları Yönetmeliği.
- Ozankaya, Ö., (1980). Toplumbilim Terimleri Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Durumu Yayını.
- Özalp İ. (2010), Yönetim ve Organizasyon, c.2 Birlik Ofset, Eskişehir.
- Özden Y. (1999 s 81) Eğitimde Yeni Değerler
- Sönmez, V. (Sönmez, 1986, s.49). "Türkiye'de Eğitimin Kalitesi ve Geleceği", Ankara: Eğitim Fakültesi Dergisi, sayı: 1, H.Ü. Eğitim Fakültesi Yayını.
- Sönmez, V. (1990). Sevgi Eğitimi. Ankara: Adım Yayını.
- Tanilli, S. (Tanilli (1988, s.16). Nasıl Bir Eğitim İstiyoruz. İstanbul : Amaç Yayınevi.
- Taymaz, H. (1984), "Hizmet İçi Eğitim Elemanı Yetiştirme", Eğitim Bilimleri Sempozyumu (5-6 Nisan) (Yayına Hazırlayan: Cavit Kavcar) Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını.
- Tezcan, M. (1997). Türk Kişiliği ve Kültür-Kişiliği İlişkileri. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayını, 1997.
- Popham, W. J. ve Eva, L. B., (1986). Eğitim *Duromlanran* Düzenlenmesi. Çeviren: Lütfi Özbilgin, Malatya.
- Öğretim nedir. (http://www.egiticininegitimi.gen.tr/ogretim_nedir.php)
- Wanat, C.L. (1996). *Defining Safe Schools. Journal for A just ve Caring Education*, 2(2), 121- 123.
- Mabie, G.E. (2003). Making schools saf efor the 21 st century: An interview. The Educational Forum, 67(2).
- National.S,Safety.C.(2006).Technical Assistance. Retrieved. [Çevrim-içi: <http://www.schoolsafety.us/Mission-Statement-p-3html>].Erişim tarihi: 24.02.2014
- Yıldız. A.(2002). okul danışmanlığında güncel konular – DergiPark <https://dergipark.org.tr> > download > article-file